

طرح تدریس با جهت گیری الهی - فرهنگی

معرفی طرح تدریس با جهت گیری الهی - فرهنگی

شغل شریف هیات علمی و استادی دانشگاه رسالت خطیری است که ابعاد مختلفی دارد. از یک سو رسالت آموزشی، پژوهشی با همه سختی هایش و در سوی دیگر رسالت فرهنگی و تربیتی با همه اهمیت و ظرافتش قرار دارد. این امور (یعنی نقش آموزشی و تربیتی) رکن های اصلی معلمی را تشکیل می دهند و پرداختن به آنها به صورت توأمان، از عضو هیات علمی، یک معلم و مدرس شایسته می سازد .

استاد و معلم در صورتی موفق است که بتواند دانشجویانی قوی از جهت علمی و مودب به آداب انسانیت از جهت رفتاری و معتقد به باورهای الهی و اسلامی تحویل جامعه بدهد. اما اگر صرفاً به انتقال داده های علمی به مغز دانشجو بسنده کند، جایگاه استادی را به یک کتاب گویا تنزل داده است.

زیبایی و ثمربخشی شغل هیات علمی و استادی آن است که بتوان کارشناسان و فارغ التحصیلانی پرورش داد که هم درس خود را خوب خوانده اند و هم راه و رسم زندگی را خوب می دانند؛ حتی اگر انسان در این راستا تلاش کند اما نتیجه مطلوب هم نگیرد، باز وجدانی آسوده دارد.

ادای رسالت فرهنگی و ایفای نقش تربیتی توسط یک معلم و استاد حداقل از سه طریق ممکن است:

- رعایت اخلاق معلمی و رفتار اسلامی.
- برقراری ارتباط روحی و عاطفی سالم و منطقی با دانشجو و توجه به شرایط و حالات او و احیاناً کمک به حل مشکلاتش در حد مقدور.
- تدریس با جهت گیری الهی فرهنگی.

حال که انجام رسالت فرهنگی و تربیتی توسط اساتید، از ارکان اصلی معلمی و مورد تاکید اسلام و همچنین آئین نامه ارتقاء اعضای هیات علمی می باشد، تدریس با جهت گیری الهی و فرهنگی راهکاری است برای آنکه هر استاد بتواند کار تربیتی و فرهنگی متناسب با رشته تحصیلی و تدریس خود انجام دهد.

ضرورت تدریس با جهت گیری الهی فرهنگی این است که دانشجویان، علم و ایمان را همزمان کسب نمایند و فارغ التحصیلان دانشگاه نسبت به زمان ورود به دانشگاه مو من تر و متدین تر باشند. برای تحقق این هدف یکی از ضروری ترین اقدامات، تدریس با جهت گیری الهی - فرهنگی است. بی شک، برنامه اصلی دانشگاه، دو چیز است: «آموزش» و «پژوهش». البته در مقاطع کاردانی و کارشناسی آموزش به مراتب از پژوهش پررنگ تر است. به عبارتی محوری ترین برنامه دانشگاه دروسی است که در کلاسها تدریس می شود و همه دانشجویان را بدون استثنا پوشش می دهد.

طرح تدریس با جهت گیری الهی - فرهنگی

ادامه: معرفی طرح تدریس با جهت گیری الهی - فرهنگی

اما اموری مانند مسابقات فرهنگی، سخنرانی‌های مذهبی، اردوها و امثال آن، «فوق برنامه» است. طبیعی است که در مقایسه با «برنامه‌های آموزشی دانشگاه»، «فوق برنامه» تعداد کمتری را پوشش می‌دهد (هم درصد بسیار کمتری شرکت می‌کنند و هم تعداد فوق برنامه‌هایی که یک دانشجو شرکت می‌کند در مقایسه با درس‌هایی که طی چندین واحد در هر ترم شرکت می‌کند، بسیار ناچیز است). این در حالی است که حق آن است که مسائل فرهنگی و تربیتی در متن برنامه‌های دانشگاه باشد.

با این اوصاف اگر از ظرفیت کلاس‌های درس و اساتید محترم برای مسائل فرهنگی، تربیتی، اخلاقی و معنوی استفاده شود، آنچه منحصر به فوق برنامه است در متن برنامه قرار می‌گیرد و گستره آن بسیار بیشتر می‌شود. هر چند دروس معارف و اساتید محترم آن، رسالت تعمیق باورهای دینی و ترویج رفتارهای اخلاقی را دارند اما بدون شک اگر سایر اساتید نیز (به صورت غیرمستقیم و در مقیاس بسیار محدودتر، آنهم نه در زمینه مسائل تخصصی دینی بلکه در زمینه مسائل عام و عمومی) به کمک آنها بیایند، تحولی در جنبه‌های فرهنگی و تربیتی دانشگاه ایجاد خواهد شد. توجه داشته باشیم گاهی بیان مطالب اخلاقی، دینی و تربیتی از زبان استاد دروس تخصصی تاثیرگذارتر است. این مطلب بارها تجربه شده و قطعاً اساتید نیز از آن خاطرات زیادی دارند.

مقام معظم رهبری حضرت آیت الله خامنه‌ای بارها به این مسئله تصریح کرده‌اند. به عنوان نمونه می‌فرمایند: فرض کنید معلم [او استاد] ریاضی اگر در اثنای درس ریاضی، به صورت تک مضراب، یک کلمه از توحید بگوید، از آفرینش بگوید، از عصمت پیامبران بگوید، من گمان می‌کنم گاهی اثرش از یک ساعت درس معلم تعلیمات دینی [او معارف اسلامی] بیشتر است. (بیانات در دیدار شاعران، ۱۴/۰۵/۱۳۹۱)

طرح تدریس با جهت گیری الهی – فرهنگی

تدریس با جهت گیری الهی، چه نیست؟!

شاید آنچه تا کنون گفته شد باعث پیدایش این تصور شود که قرار است کلاس های دروس تخصصی تبدیل به کلاس های معارف شوند! در حالیکه چنین نیست. در روش تدریس با جهت گیری الهی عناوین دروس، سرفصل ها و رئوس مطالب و محتوای علمی کلاس، همان هایی که اکنون است. فقط به عنوان مثال پدیده های طبیعی، به عنوان نشانه های قدرت خداوند مطالعه می شوند یا طبیعت به عنوان خلقت الهی مورد بررسی قرار می گیرد یا مدرس در خلال تدریس اگر فرصت مناسبی پیدا شد از مطلب درسی به مطلب اخلاقی یا معرفتی گریزی می زند و امثال این موارد.

البته معمولاً حجم درس ها آنقدر است که استاد برای تمام کردن سرفصل ها فرصت کم می آورد لذا اگر از نکات مورد نظر، نکته ای هم بگوید، ناگزیر باید مختصر و گذرا باشد.

سوء تفاهم و برداشت نادرست دیگر از مفهوم تدریس با جهت گیری الهی آن است که گمان می شود تدریس با جهت گیری الهی همان اسلامی سازی علوم است. در حالی که هر چند تدریس با جهت گیری الهی بی ارتباط با اسلامی سازی علم نیست اما با آن متفاوت است. اسلامی سازی علم اولاً بیشتر مربوط به رشته های انسانی می شود اما تدریس با جهت گیری الهی مربوط به همه رشته می شود. ثانیاً اسلامی سازی علوم انسانی، مستلزم تولید علم است که کاری اساسی و بنیادین است اما تدریس با جهت گیری الهی چنین نیست بلکه مباحث علمی را در فضایی خداپاورانه مطرح می کند یا از فرصت تدریس و کلاس برای طرح مطالب دینی استفاده می کند.

طرح تدریس با جهت گیری الهی – فرهنگی

تدریس با جهت گیری الهی چیست؟

به طور خلاصه می توان گفت تدریس با جهت گیری الهی فرهنگی یعنی «آموزش دروس تخصصی به فراگیران (دانشجویان) به گونه ای که فراگیر به خداشناسی، دین داری و خودباوری نزدیک تر شود. تدریس با جهت گیری الهی- فرهنگی اهدافی دارد که عمده آن عبارت است از:

- آموزش برای رضای خدا
- توضیح مطالب علمی و تبیین مباحث درسی با گفتمان الهی و پیش فرض های توحیدی
- آموزش علم به گونه ای که موجب خودشناسی و خودباوری شود.
- تربیت دانشجو به گونه ای که علم خود را برای خدمت به بشر و آرامش و آسایش و تعالی او بکار گیرد.
- آموزش علم همراه با اخلاق و تربیت

بسیاری از اساتید بدون آنکه دوره ای را گذرانده باشند، کتابی را مطالعه کرده باشند یا حتی نام تدریس با جهت گیری الهی را شنیده باشند، با جهت گیری الهی تدریس می کنند! اما این امر عمومیت ندارد و شاید اکثر افراد به آموزش و کسب مهارت نیاز داشته باشند. از این رو برگزاری کارگاه های آموزشی، کارگاه های تبادل تجربیات و... ضرورت دارد. در راستای اجرای این طرح در دانشگاه های کشور، تاکنون ۲۲ کتاب تحت عنوان جهت گیری الهی فرهنگی در تدریس رشته های مختلف توسط ۲۲ گروه متشکل از اساتید دانشگاه و حوزه «تدوین» و بعد از «نقد و نظر» و «داوری» توسط حداقل دو نفر از رشته مربوطه و یک نفر کارشناس دینی و همچنین «نگارش» مقدمه توسط یکی از اساتید شاخص رشته مربوطه، در حد محدود چاپ شده است.

ضمنا متن کامل کتابهای فوق در وبگاه ویکی الهی به آدرس <https://wikielahi.ir> در دسترس می باشد.